

Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Kamerbrief verkenningen sociaal notariaat

Datum
3 april 2023

Ons kenmerk
4565720

1. Aanleiding

Op 14 november 2022 heeft het lid Van Nispen (SP) zijn initiatiefnota “*op naar een sociaal notariaat*” ingediend bij de bij de Vaste Kamer Commissie van JenV.¹ Tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van Justitie en Veiligheid d.d. 17 november 2022 is gesproken over deze initiatiefnota. U heeft toegezegd om in het eerste kwartaal van 2023 de Kamer te informeren over de voortgang van de verkenningen naar een sociaal notariaat. Met onderhavige brief doet u deze toezegging gestand en reageert u ook op het verzoek van de Vaste Kamercommissie van Justitie en Veiligheid d.d. 24 november 2022.

2. Geadviseerd besluit

U wordt verzocht in te stemmen met verzending van de brief aan de TK.

3. Kernpunten

Een bredere toegang tot het recht en daarmee ook het notariaat, is een missie waar u zich voor inzet. De toegang tot de notaris draagt bij aan de toegang tot het recht. De notaris legt gemaakte afspraken en verklaringen rechtsgeldig vast in een notariële akte en daarmee kunnen (ook) problemen in de toekomst voorkomen. Toegang tot het notariaat voor financieel minder draagkrachtigen heeft politieke aandacht. De afgelopen periode zijn vanuit het departement verkennende gesprekken gevoerd met diverse partijen naar een sociaal notariaat, zoals de Raad voor Rechtsbijstand, het Juridisch Loket, de KNB en de Kamers voor het notariaat.

Uit alle gesprekken is naar voren gekomen dat een sociaal notariaat betrekking heeft op de volgende drie onderwerpen: het gaat om de *bekendheid* wat een notaris voor de burger kan betekenen, om *begrijpelijkheid* van de taal in de notariële stukken en om de *betaalbaarheid* van de notariële diensten. De KNB zet zich reeds in voor de bekendheid en begrijpelijkheid van het notariaat.

¹ Kamerstukken II, 2022-2023, 36428 nr. 2

Met betrekking tot de betaalbaarheid bestaat er een voorziening in artikel 56 van de Wet op het notarisambt (Wna). In de praktijk blijkt deze wettelijke voorziening niet het beoogde doel te realiseren, namelijk een bredere toegang tot het notariaat voor minder draagkrachtigen.

Dat komt in de eerste plaats doordat op dit moment standaard bij het verzoek tot aanwijzing van een notaris de hoogste eigen bijdrage wordt opgelegd van €918, ongeacht de diensten waarvoor aanwijzing wordt verzocht. Voor bepaalde werkzaamheden is een minder draagkrachtige burger is vaak goedkoper uit door zelf een notaris te benaderen. Er vindt op dit moment geen maatwerk plaats tussen de op te leggen eigen bijdrage en de aard van de diensten waarvoor aanwijzing is verzocht.

In de tweede plaats is een verzoek tot aanwijzing slechts voor een aantal specifieke werkzaamheden mogelijk op grond artikel 56, tweede lid, Wna. Een levenstestament valt bijvoorbeeld buiten de reikwijdte van dit artikel.

Op dit moment is onvoldoende duidelijk hoe groot de groep mensen is die het notariaat niet weet te vinden. Als gevolg daarvan is het nu ook niet mogelijk vast te stellen voor welke groep Nederlanders een sociaal notariaat de toegang tot een notaris mogelijk zou maken. Uit de geregistreerde data van de Raad voor Rechtsbijstand en het Juridisch loket valt daarover geen informatie te halen. Alvorens tot een oplossing te komen, dient voldoende duidelijk te zijn welk probleem dient te worden opgelost. De verkenningen daartoe zullen de komende periode worden voortgezet. In de tussentijd zal tevens worden onderzocht of binnen het huidige wettelijk kader van artikel 56 Wna mogelijkheden zijn om meer maatwerk toe te passen tussen de op te leggen eigen bijdrage en de werkzaamheden die door de notaris moeten worden verricht. Dit zal mogelijk kunnen resulteren in meer aanwijzingen tegen lagere tarieven voor de burger.

Ten slotte is het WODC onderzoek "staat van het notariaat" gegund aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Onderdeel van dit onderzoek naar de notariële dienstverlening is tevens de vraag naar de wenselijkheid van een sociaal notariaat. Dit onderzoek zal tegelijkertijd lopen met de verkenningen. In het eerste kwartaal van 2024 zullen de resultaten van dit onderzoek worden opgeleverd.

In het eerstvolgende stafoverleg kan de brief en de stappen die op korte termijn worden gezet binnen deze verkenning, aan u worden toegelicht.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

De schriftelijke inbreng van de Tweede Kamer voor deze initiatiefnota staat geagendeerd voor 6 april 2023.

4.2 Financiële overwegingen

Van Nispen heeft u onder d) van zijn initiatiefnota verzocht om een startbudget beschikbaar te stellen van eenmalig 50 miljoen om een sociaal notariaat te realiseren. Op dit moment kan dit verzoek niet worden beantwoord, nu de verkenningen nog onvoldoende zijn gevorderd om tot een oplossingsrichting te komen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
3 april 2023

Ons kenmerk
4565720

Nadat de verkenning en het onderzoek naar de staat van het notariaat is afgerond, zal een keuze moeten worden gemaakt op welke wijze de toegang tot het notariaat verder versterkt kan worden. Via het reguliere begrotingsproces zal dan moeten worden gekeken of de benodigde middelen hiervoor kunnen worden vrijgemaakt.

4.3 Krachtenveld

De verkenningen naar een sociaal notariaat vinden plaats in nauw overleg met de praktijk: de KNB, Raad voor Rechtsbijstand, het Juridisch Loket en de Kamers voor het Notariaat. Voorts zal ook op ambtelijk niveau worden gesproken met een partij die online notariële dienstverlening ter beschikking stelt. Tevens zal de burger tot wie een sociaal notariaat zich richt, betrokken worden bij de verkenningen.

4.4 Ontwikkelingen hiervoor

Bij nota die is besproken tijdens het stafoverleg van 7 maart 2023 bent u geïnformeerd over de stappen die binnen deze verkenning zijn gezet.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
3 april 2023

Ons kenmerk
4565720